

La forma i la manera

31/x/1979

Entre la forma i la manera hi ha, certament, una gran afinitat, una estreta relació que arriba a la interferència o la voreja, fins a tal punt que no es deu poder, per tant, establir un límit precís entre els dos conceptes. No endebades el Diccionari Fabra inicia amb la paraula manera dues de les definicions secundaries de forma; i amb la paraula forma les definicions de manera. Afinant potser més la definició principal de manera, la Gran Enciclopèdia Catalana diu: «Conjunt de qualitats o de circumstàncies que distingeixen cada realització d'alguna cosa».

Per forma entenem més aviat l'aparença externa d'una cosa material, en el sentit més ampli del mot, i tant ens podem referir, per tant, a la forma d'un càntir com a la forma d'un poema. En un càntir oposem forma a matèria, color etc., i en un poema oposem forma a fons. En canvi, la manera és pròpia de les accions, dels moviments, o com diu l'Enciclopèdia, de les realitzacions. Per això hi ha adverbis de manera, els quals, com tots els adverbis, modifiquen l'acció del verb. Un adverbi com ràpidament es defineix dient «d'una manera ràpida». Aquest és, doncs, l'esquema, molt elemental, de distinció entre la forma i la manera. En el moment en què es desenvolupa, però, sorgeixen els casos d'interferència. Així el Diccionari Fabra estableix l'equivalència entre dues frases com No hi ha forma de convèncer-lo i No hi ha manera de convèncer-lo.

Es poc probable que en aquells casos en què escau únicament el terme forma algú el substitueixi per manera. Ningú no parlarà mai de la manera d'un càntir o d'una taula. En canvi, existeix actualment una forta tendència a dir forma en tots els casos en què seria propi usar manera: la forma de parlar, una altra forma de fer les coses, la forma de vestir, la forma de pensar de cadascú, enraonar d'una forma clara... Es cert que totes aquestes frases serien de mal condemnar categòricament. Però també ho és que en totes elles fóra sens dubte preferible manera a forma. L'advertiment general que es pot fer, doncs, és de prescindir de forma en tots els casos en què és possible l'ús de manera. llevat d'aquells en que alguna circumstància emmeni tanmateix algu a servir-se de forma deliberadament, ja que, en definitiva, no es tracta sino d'intentar corregir un abus.